

УДК 323.21

ПРОБЛЕМАТИКА ТИПОЛОГІЇ ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ

Ганна Жекало

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
Інститут історії, політології та міжнародних відносин, кафедра політології,
вул. Шевченка, 57, 76018, м.Івано-Франківськ, Україна
e-mail: inst@pu.if.ua*

Розглянуто проблематику політичного конфлікту, її теоретичні засади й основні аспекти детермінації політичного конфлікту. Проаналізовано критерії та способи типології політичних конфліктів, запропоновані різними дослідниками. Зроблено самостійну спробу виокремити найвагоміші групи критеріїв, за якими можна класифікувати політичні конфлікти, що мали місце в політичних відносинах нашої держави.

Ключові слова: політичний конфлікт, протиріччя, типологія конфліктів, генералізація конфлікту, природа конфлікту.

У будь-якому суспільстві політичні відносини супроводжуються протиріччями та конфліктами, оскільки діяльність влади не може задовольняти інтереси всіх частин суспільства. Конфлікти і політика найтісніше взаємопов'язані. За походженням, процесом розвитку, основними соціальними наслідками і багатьма іншими чинниками вони нібито доповнюють один одного. Конфлікти завжди тримають політику в тонусі, постійній готовності негайно долучитися до розв'язання соціальних проблем. Проблематика досліджень політичних конфліктів є надзвичайно актуальною практично весь час, адже конфлікти безперервно простежуються у суспільних відносинах: вони вирішуються або попереджаються, переходять у гостріші насильницькі форми чи можуть виникати спочатку. Всі мають особливості, джерела та причини виникнення, індивідуальну природу. І коли ми детально вивчимо один чи декілька конфліктів, це не означає, що за аналогічною схемою зможемо управляти всіма наступними, котрі будуть виникати в процесі розвитку. Проте, як кажуть на помилках вчаться. Тобто, володіючи детальною інформацією стосовно теоретичних, концептуальних або практичних аспектів політичних конфліктів, що вже мали своє місце в історії, легше та простіше буде знайти способи й методи для управління чи попередження тих конфліктів, які ще не виникли, чи тих наявних у політичних відносинах протиріч і суперечностей, котрі можуть перерости у конфлікт із деструктивними його наслідками. Тому із впевненістю можемо стверджувати: проблематика досліджень політичних конфліктів – надзвичайно актуальна та необхідна. З погляду існуючих сьогодні в Українській державі політичних конфліктів як внутрішнього, так і зовнішнього характеру, це зумовлює ще більшу необхідність у дослідженні згаданого феномену.

Мета нашого дослідження – виокремити загальні принципи класифікації політичних конфліктів, запропоновані різними науковцями, та виокремити головні типи політичних конфліктів, які актуальні для сучасної України.

У процесі аналізу нам необхідно розв'язати такі завдання: визначити основні властивості політичних конфліктів; розглянути головні критерії для класифікації

політичних конфліктів; установити найвагоміші групи класифікації політичних конфліктів, актуальних для сучасних політичних відносин у нашій державі.

Зазначимо, що вже є велика кількість підручників, посібників, монографічних розвідок, об'єктом дослідження яких постають саме конфлікти, зокрема політичні. Над цими питаннями працюють учені: Ю. Мацієвський, А. Бандурка, В. Друзь, І. Ващенко, М. Піре, Т. Яхно, І. Куревін, Є. Тихомирова, С. Постоловський, В. Зібцева, Л. Герасіна, О. Зінчина, С. Яремчук, М. Цюрупа, В. Котигоренко та ін. Велике значення мають і дисертаційні дослідження вітчизняних науковців. З-поміж них: І. Станкевич, С. Тихонюк, С. Ростецька, С. Шубін, Л. Збрицька, О. Батрименко, О. Москаленко та ін. Актуальні статті опублікували Ю. Білецька, О. Кукарцев, О. Майборода, А. Кіссе, В. Радецький.

У сучасній науці існує чимало поглядів стосовно визначення поняття конфлікту. Більшість дослідників поєднують політичний конфлікт із боротьбою за владу та все, що представляє собою владу. Так, політологічний словник, виданий у Росії, подає таке визначення: «Політичний конфлікт — зіткнення суб'єктів політики у їхньому взаємному прагненні реалізувати свої інтереси й цілі, пов'язані передусім із отриманням влади чи політичного статусу в суспільстві [11, с. 31]. Інші дослідники стверджують: політичний конфлікт виникає через прагнення політичного домінування, права приймати загальнозначущі рішення. Наприклад, Д. Лікарчук підкреслює, що в політиці відбувається боротьба не лише за монополію застосування інструментів влади і ресурсів, а й за монополію розробки поширення принципу легітимного розділення соціального світу і тим самим – за монополію мобілізації груп [7, с. 359]. Ще одна група вчених заявляє: політичні конфлікти детермінуються нерівністю у стосунках власності, влади та статусу різних верств населення, яка викликає на певному етапі усвідомлення соціальною групою або політичною силою несправедливості конкретного способу розподілу повноважень влади, матеріальних і духовних надбань суспільства [10, с. 178].

Зауважуючи, що політика – діяльність, спрямована на регулювання та збалансування інтересів і відносин між різними соціальними й політичними суб'єктами стосовно життєво важливих питань, котрі торкаються їхніх корінних інтересів, то й політичний конфлікт – це конфлікт двох або більше протидіючих сторін з приводу життєво важливих політичних питань. Це можуть бути проблеми, пов'язані не лише зі суто владними відносинами, оскільки політика має широкий вихід у соціум та вплив на його розвиток [9, с. 85]. Так, численні конфлікти української економіки виникають у зв'язку з приватизацією чи роздержавленням власності (приватизація «Криворіжсталі», криза навколо Нікопольського заводу феросплавів, протистояння Р. Ахметова і Г. Суркіса, газові домовленості лідерів держави). По суті, вони економічні, але їх потрібно зараховувати й до політичних, адже вони стосуються інтересів великої кількості населення, а також політичних суб'єктів, які репрезентують їхні інтереси. В останні роки простежуємо багато прикладів суперечок та конфліктів між провладними особистостями (політичними лідерами, керівниками партій, фракцій у парламенті). Попри те, що названі конфлікти – міжособистісні, ми зараховуємо їх і до політичних, оскільки вони безпосередньо впливають на роботу владних структур.

Натомість В. Литвин прагне чітко розрізнити поняття «політичний конфлікт» і «конфлікт між політиками». Як і більшість дослідників він вважає, що конфлікт політичний має передусім торкатися інтересів більшості, а його основу повинні становити питання, які стосуються загального блага. Проте у випадку коли політик має особисті претензії до іншого і вдається до певних дій, через котрі виражає

це ставлення, то це, безумовно, – конфлікт. Хоча той факт, що обидва його учасники є політиками, аж ніяк не надає йому статусу політичного, бо тут простежуються лише особисті інтереси. Аналогічна ситуація може скластись із політичними групами, але коли причина конфлікту – вузькогрупові інтереси, тоді конфлікт не повністю політичний. Учений акцентує на такому аспекті: якщо конфлікт – результат «особистого незадоволення» (незадоволення особистістю), тоді він хоч і є конфліктом у політиці, але не політичним конфліктом, а якщо в основу конфлікту покладено загальний (загальносуспільний, загальнодержавний) інтерес, тоді це насправді політичний конфлікт [6].

Отже, конфлікт може переходити з однієї сфери в іншу, а водночас торкатися і політичного, і економічного, і релігійного, і міжнародного поля. Однак головна умова політичного конфлікту – загальносуспільне чи загальногрупове значення.

На наш погляд, типологія конфліктів – одна з найдискусійніших проблем. Ще М. Вебер стверджував: усяка типологізація призводить до створення так званих ідеальних типів явищ, які лише у загальних рисах відображають реальність. Це стосується і політичного конфлікту, адже конфлікт настільки різноманітний у своїх формах та виявах, що виокремити якийсь критерій типології надзвичайно важко. Тому дослідники, використовуючи різні підходи, по-своєму розподіляють конфлікти.

М. Примуш зазначає: типології конфліктів ґрунтуються на різних ознаках, формальних нормах або ціннісних думках. Існує певна схожість причин, котрі зумовлюють конфлікти, наприклад, соціальна дискримінація (соціальна несправедливість). Такі конфлікти, відрізняючись за масштабами, інтенсивністю та результативністю, притаманні новій та новітній історії. Конфлікти можуть типологізуватись і за такою ознакою, як характер суперечностей, що покладено в їхню основу. Суперечності є антагоністичними і неантагоністичними, внутрішніми і зовнішніми (залежно від їхнього відношення до соціальної системи). Вони розрізняються також за сферами виявлення (економічна, політична, духовна сфера, сфера міжнародних відносин, зовнішньополітична і под.) [12, с. 97].

З позиції Ю. Друка, дослідження сутнісних характеристик політичних конфліктів дає змогу класифікувати їх, зокрема, за джерелом походження та галузями розгортання, за якісними характеристиками протистоянь, та визначити політичні конфлікти на різних рівнях суспільної системи, між різними гілками влади, верствами населення, підприємницькими структурами й органами державної влади у сучасній Україні ті ін. [3, с. 8].

Так, Р. Дарендорф звертає увагу в процесі класифікації конфліктів на умови їхнього виникнення і розвитку. Внутрішні конфлікти він називає ендогенними, а зовнішні – екзогенними. Л. Козер розподіляє конфлікти на реалістичні (є засобами досягнення певного результату, виникають через незадоволення специфічних вимог у межах відносин та очікуваних вигод учасників і спрямовані на передбачуваний фруструючий об'єкт) та нереалістичні (породжені не антагонізмом цілей учасників, а необхідністю розрядки, принаймні, в одного з них) [5]. М. Дойч вирізняє істинний, випадковий, підмінений, безатрибутний, латентний та фальшивий типи конфліктів [2, с. 208].

Нині існують численні способи класифікації конфліктів з використанням різноманітних критеріїв. Практично кожен дослідник прагне по-своєму згрупувати політичні конфлікти, і практично всі класифікації певним способом різняться між собою. Адже всі вони, як і визначення поняття «політичний конфлікт», залежать від того, що

конкретно той чи інший дослідник зараховує до цього феномену. Така причина і є важливим чинником відсутності єдиної загальновизнаної типології політичних конфліктів.

Головна мета будь-якої класифікації – допомогти, з одного боку, пояснити конфлікт і відшукати адекватні способи його розв'язання або (ще краще) попередження. З іншого – зрозуміло, що класифікація конфліктів, об'єднання різних конкретних конфліктів в одну групу або зарахування їх до єдиного типу відбиває не лише їхні об'єктивні характеристики, а й слугує прийомом, що полегшує їхнє вивчення в певному досліджуваному контексті. Наприклад, поділ конфліктів на двосторонні й багатосторонні (число учасників – більш ніж два) дуже зручний для кількісного аналізу розподілу голосів під час обговорення спірних проблем, але не торкається ні суті проблем, котрі спричинили конфлікт, ні жодних характерних рис його учасників. Скажімо, конфлікт із п'ятьма учасниками може розгортатися й між державами – постійними членами Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй, і між членами однієї родини [16, с. 201].

Один і той самий конфлікт може належати одночасно до різних типів, виокремлених за неоднаковими критеріями. У процесі розвитку конфлікти змінюються і опиняються в іншій групі конфліктів (наприклад, внутрішньо особистісні конфлікти переходять у міжособові, міжособові – у групові) [16, с. 202]. Вочевидь, той чи інший конфлікт детермінований визначеним середовищем, тобто тим чи іншим видом суспільства. Різні типи суспільств генерують різні типи політичних конфліктів: тут важливо брати до уваги характер суспільства, яке або дозволяє політичне суперництво, або забороняє його. У відкритому (демократичному) суспільстві конфлікти легітимні, в закритому (тоталітарному, приміром радянська система) – заганні в глиб. Перехідному типові суспільства властива підвищена конфліктогенність через наслідки влади минулого та серйозні перешкоди реформування [8].

У вітчизняній політичній науці найпоширеніший поділ політичних конфліктів на конфлікт цінностей, інтересів та ідентифікації (І. Кіянка, К. Ващенко, В. Корнієнко, Т. Яхно, І. Куревіна, Л. Герасіна, М. Панов).

Конфлікт цінностей – зіткнення різних ціннісних орієнтацій (праві – ліві, ліберали – консерватори, інтервенціоналісти – ізоляціоналісти та ін). В Україні конфлікт цінностей був першим, оскільки саме утворення незалежності й прагнення незалежності виступало постало українців, якої вони прагнули. Цей конфлікт переважно виникає за відстоювання принципів рівності, демократії, свободи тощо. Прикладом у сучасній політичній системі нашої держави такого виду конфлікту можна назвати Європейську революцію – як конфлікт за відстоювання рівності, гідності й свободи.

Конфлікт інтересів пов'язаний зі зіткненням різних, насамперед політичних і соціально-економічних інтересів. Це, скажімо, конфлікти між бізнес-групами, що мають політичний вплив, яких у нашій державі багато (передусім приватизація заводів, фабрик).

Конфлікт ідентифікації – суперечності стосовно вільного визначення вільним громадянином своєї етнічної та громадянської приналежності. Він спостерігається в країнах, де національні меншини компактно проживають у районах, котрі раніше належали їхнім етнічним батьківщинам [4, с. 43]. Це сепаратизм східних регіонів, спроби надання російській мові статусу державної, акції проти НАТО, негативний образ певного регіону, наприклад, Донбасу, Західної України, анексія Криму, війна на Сході України і под.

На нашу думку першим і найголовнішим критерієм, за яким можна класифікувати конфлікти, є природа боротьби та суперечностей, тобто причини й умови виникнення конфліктних ситуацій.

Чимало авторів (М. Примуш, А. Глухова, А. Першин та ін.) найважливішими критеріями типології політичних конфліктів вважають вирізнення в межах поля політики сфери, що завжди політична за природою. Це політичний режим, завоювання влади та її здійснення. Виокремлюють три типологічні групи конфліктів:

1. Державно-правові конфлікти, що виникають у самій системі державної влади. Під час таких конфліктів боротьба точиться навколо функціонування старих і створення нових державних інститутів, обсягу їхніх повноважень, конституційних положень, котрі регулюють ці повноваження, ресурсів влади і под.

2. Статусно-рольові політичні конфлікти. Нерівний розподіл влади, прав і свобод, форм і рівнів участі в політичному житті – джерело конфліктності політичних відносин.

3. Конфлікти на основі суттєвих розбіжностей у політичній культурі. Йдеться не лише про конфлікти цінностей як розбіжностей в ідеалах, орієнтаціях, а про конфлікти на ґрунті політичних культур як способів сприйняття реальності й способів політичного мислення та дії великих соціальних груп [12, с. 99].

Ще один критерій класифікації конфліктів полягає у функціональних аспектах політичних конфліктів. Дослідниця А. Глухова, на нашу думку, слушно виокремлює кілька моментів для типології конфліктів за згадуваним критерієм. Це, по-перше, ступінь і характер нормативної регуляції конфліктів, що дає змогу виділити інституціоналізовані й неінституціоналізовані; по-друге – функціональна роль політичних конфліктів у суспільстві, за якою конфлікти розподіляються на конструктивні та деструктивні; по-третє, залежно від форм, у рамках котрих розгортаються, конфлікти поділяють на насильницькі й мирні; по-четверте, стратегії поведінки суб'єктів конфлікту допомагають поділити їх на раціональні й ірраціональні; по-п'яте (залежно від публічності) політичні конфлікти є приховані (латентні) та явні (відкриті).

Важливий аспект дослідження конфлікту – об'єктивність. Річ у тому, що суб'єкти управління за звичай подають об'єктом нереальний конфлікт, а його опис, образ, уявне відображення, вербальну інтерпретацію. Відповідно кожна зі сторін (суб'єкти конфлікту, або «треті сторони») прагнуть представити конфлікт так, як вони (суб'єктивно) бачать його із власних позицій.

Розглянувши головні критерії та групи критеріїв класифікації політичних конфліктів, запропоновані вітчизняними та зарубіжними ученими, вирізнімо кілька основних детермінантних груп, за котрими можна буде прокласифікувати значні політичні конфлікти, що мали і мають місце у сучасній політичній системі України.

Першою детермінантною групою є рівень учасників конфлікту та кількість сторін конфлікту, масштаби його розгортання. Сюди зарахуємо такі дані: хто учасник конфлікту, яка їхня кількість, хто є прямими, а хто другорядними учасниками. За цією групою політичні конфлікти розподіляють на міждержавні, внутрішні, регіональні, локальні, міжгрупові, міжособистісні. Ми виокремили такі політичні конфлікти, що мали місце в нашій державі за сферою розростання: зовнішньополітичні; внутрішньополітичні (приклад конфлікту в боротьбі за владу та повноваження всередині правлячої еліти в Україні – вереснева криза 2005 р., коли представники різних гілок влади однієї команди прагнули домогтись першості у державі за рахунок сторони, яка їй протистоїть);

внутрішньополітичні з неофіційною підтримкою однієї сторони зовнішньою державою (війна на Сході).

Друга детермінантна група – природа конфлікту. Сюди зарахуємо такі характеристики: на яких засадах виявляються протиріччя (етнічній, ідеологічній, релігійній, політичній і под.); що становить предмет суперечки (територія, ресурси, сфери впливу, влада, монополія прийняття рішень, ідеологічні чи культурні цінності, особиста образа). Тут можна назвати і рівень суб'єктів відносно соціальної системи, за яким конфлікти поділяють на горизонтальні й вертикальні. Вертикальний – конфлікт між існуючою в системі владою і суспільно-політичними силами, інтереси котрих не представлені у владі або нею ігноруються, а також між центральними місцевими структурами влади. Горизонтальний – конфлікт усередині самої системи влади з приводу обсягу та розподілу владних повноважень.

Ієрархічність статусно-ролевої структури, нерівний доступ до ресурсів і влади спричиняють політичні конфлікти на всіх рівнях вертикалі «влада – суспільство». Тому вертикальні поділяють на статусно-рольові й режимні політичні конфлікти. Статусно-рольові конфлікти використовують у боротьбі за підвищення особистого та групового статусу в політичній структурі суспільства (за місце в ієрархії політичної влади, за сукупність і обсяг політичних прав і свобод, за можливість впливати на політичне життя) [14]. Прикладом слугує конфлікт між центром і регіонами, суперечності в Україні між політичною елітою та масами, між владою і народом, між фракціями у парламенті, між різними партіями у боротьбі за вплив, між обіцянками політичного лідера, сформульованими ним у боротьбі за посаду, і рівнем їхнього виконання, що зумовлює невдоволеність великих мас населення. Мета режимних політичних конфліктів – зміни існуючого політичного устрою або політичного курсу.

Третя група класифікацій – якісні характеристики політичного конфлікту: якими є інтенсивність і характер конфліктної взаємодії, який ступінь виявлення і характер дій конфліктуючих сторін. За ступенем прояву вирізняють відкриті (протести, маніфестації, заколоти, перевороты, повстання, путчі, революції, акції громадянської непокорі, терористичні акти) і закриті, чи латентні політичні конфлікти (приховані від широкої маси людей, наприклад усередині владної верхівки, про що знає лише визначене коло людей, скажімо, фальсифікації під час виборів, підкуп владних осіб, змови). За характером дій конфлікти є насильницькі й ненасильницькі.

Відкриті переважно розподіляють на ненасильницькі (акти громадянської непокорі (акція «Україна без Кучми» в період від грудня 2000 до березня 2001), політична революція (мирна) («помаранчева революція» 2004 р., Єврореволюція – до того часу, поки не почали застосовувати силу з боку влади до мирних демонстрантів), різноманітні політичні мітинги, страйки, протести) і насильницькі (тероризм – яскраво засвідчують події на Сході 2014–2015 рр., а саме – події під Волновахою, трагедія із «Боїнгом-777», що летів рейсом Амстердам (Нідерланди) – Куала-Лумпур (Малайзія) і був збитий терористами 17 липня 2014 р.), повстання (акти повстання є поодинокими, скажімо, як зазначає І. Станкевич 21 липня 2008 р. у центрі столиці напроти посольства України відбулася малочисельна акція, під час якої молодь закликала до повстання в Україні на захист російського Севастополя. Учасники пікету стояли із плакатами «Севастополь – російське місто» і скандували: «Севастополь! Крим! Росія!» [15, с. 78]). Часто закликом до повстання називали акцію «Вставай, Україно!» – акцію протесту проти режиму президента України В. Януковича, організовану опозиційними партіями ВО «Свобода», ВО «Батьківщина» та партією «УДАР». Події на Євромайдані окремі

джерела також називають повстанням, зокрема з періоду коли влада перейшла до протестувальників (21–22 лютого 2014 р.), державним переворотом (приклад – подія під час Євромайдану, коли экс-президент В. Янукович у зверненні, яке світ побачив 22 лютого 2014 р., назвав дії протестувальників та опозиції, котрі взяли владу, державним переворотом), заколотом, путчем, де вирішальну роль відіграють військові частини, політичною революцією (насильницькою) (Європейська революція 2013–2014 рр.), громадянською війною.

До цієї групи можуть належати якісні характеристики боротьби, за котрими виділяють конфлікти з нульовою сумою, якщо позиції сторін несумісні й повністю протилежні, коли перемогу отримує одна сторона, а інша залишається з нічим (наприклад, президентські вибори 2004 р.), і з не нульовою сумою, коли між сторонами можливий компроміс (запропонована П. Шараном), антагоністичні, коли вирішення конфлікту пов'язують зі знищенням однієї сторони, та неантагоністичні, коли розв'язання конфлікту пов'язують зі збереженням протидіючої сторони (запропонована К. Марксом).

За ступенем і характером нормативної регуляції (запропонований А. Глуховою, В. Рахманіним [1, с. 145]) політичні конфлікти ми розділяємо на інституціалізовані й неінституціалізовані. Перші розгортаються у межах діяльності існуючих у суспільстві соціальних інститутів – розвинута демократія, правова держава, гарантована конституційними встановленнями свобода зборів, мітингів, вуличних ходів, діяльність політичних партій, асоціацій, об'єднань і под. На відміну від них, неінституціональні політичні конфлікти не вписуються в рамки функціонуючих у суспільстві соціальних інститутів, спрямованих на підрив, ослаблення або повалення існуючої в суспільстві політичної системи. Цей критерій залежить від типу суспільства та політичного режиму в державі. До цієї групи зараховуємо також поділ конфліктів за часом дії (довготривалі й короткотривалі (скажімо, відставка уряду).

Четверта група критеріїв стосується характеру розв'язання конфлікту, за яким політичні конфлікти розділяють на конфлікти зі інтеграцією з суперником, співпрацею зі суперником і знищення суперника. За наявності наслідків для суспільства політичні конфлікти діляться є успішні і безуспішні.

Останнім часом простежується чітка тенденція генералізації конфлікту: внаслідок внутрішньої ескалації він проєктується з одного рівня на інший. Ці політичні стратегії та технології призводять до реалізації кризового сценарію розв'язання політичних конфліктів [13, с. 54].

Узагальнюючи, чітко визначимо конфлікти, котрі необхідно зараховувати до політичних. По-перше – це конфлікт у системі політичних відносин з приводу інтересів, важливих для значущої кількості суспільства. По-друге – конфлікт за владу, владні повноваження, можливість прийняття рішень та монополію своїх рішень; боротьба одних суб'єктів з іншими за вплив у системі політичних відносин і можливість розпоряджатися ресурсами та ін. Однієї загальної класифікації політичних конфліктів, як уже зазначалося, не існує. Різні типи суспільств генерують різні типи політичних конфліктів.

Список використаної літератури

1. Глухова А. Политическая конфликтология: учеб. пособие / А. Глухова, В. Рахманин. – Воронеж: Воронеж. гос. ун-т, 2002. – 295 с.
2. Дойч М. Разрешение конфликта (Конструктивные и деструктивные процессы) / М. Дойч // Социально-полит. журн. – 1997. – №1. – С. 202–212.

3. Друк Ю. Я. Модернізація державного управління в контексті реформування політичної системи : автореф. дис. на здобуття ступеня канд. наук з держ. управління : 25.00.01 «Теорія та історія державного управління» / Ю. Я. Друк – Л.: [б. в.], 2008. – 16 с.
4. Кіянка І. Б. Політична конфліктологія: навч. посібн / І. Б. Кіянка. – Львів : Новий світ-2000. – 2008. – 96 с.
5. Козер Л. Враждебность и напряженность в конфликтных отношениях [Электронный ресурс] / Л. Козер. – Режим доступа : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/Konflikt/04.php
6. Лікарчук Д. Особливості конфліктів у політичній сфері / Д. Лікарчук // Гілея: наук. вісн: зб. наук. праць. – 2014. – Вип. 83. – С. 358–361.
7. Литвин В. Сучасна Україна у дзеркалі суспільно-політичних конфліктів [Електронний ресурс] / В. Литвин // Урядовий кур'єр. 2002. – 23 листоп. – Режим доступу: http://www.rada.gov.ua/LIBRARY/vistupi/litvin/uradk_02_11_23.html
8. Першин А. Типология политических конфликтов [Электронный ресурс] / А. Першин. – Режим доступа: <http://www.hist.msu.ru/Science/LMNS2002/28.htm>
9. Пірен М. І. Конфліктологія : підручник / М. І. Пірен. – К. : МАУП, 2003. – 360 с.
10. Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку: монографія. – К.: Парламент. вид-во, 1998. – 352 с.
11. Политологический словарь. – М., 1994. – Ч.1.
12. Примуш М. Політичні конфлікти та їх типи / М. Примуш // Політ. менеджмент. – 2010. – № 1. – С. 96–104.
13. Розумний М. М. Політичний конфлікт: фактори ескалації і перспективи розв'язання / М. М. Розумний // Україна в 2007 році: щорічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку : монографія / за заг. ред. Ю. Г. Рубана. – К. : НІСД, 2007. – С. 52–56.
14. Росенко М. Політичні конфлікти в Україні [Електронний ресурс] / М. Росенко // Віче. – 2009. – №16. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/1596/>
15. Станкевич І. П. Сучасні політичні конфлікти: джерела та шляхи розв'язання : дис. на здобуття ступеня канд. політ. наук за спеціальністю: 23.00.02 / І. П. Станкевич. – К.: [б. в.], 2010. – 213 с.
16. Тихомирова Є. Б. Конфліктологія та теорія переговорів: підручник / Є. Б. Тихомирова, С. Р. Постолювський. – Рівне: Перспектива, 2007. – 389 с.

Стаття надійшла до редколегії 27.04.2015

Прийнята до друку 01.07.2015

A PROBLEM OF THE POLITICAL CONFLICTS TYPOLOGY

Ganna Zhekalov

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Institute of History, Political Science and International Relations,
Department of Political Science,
Shevchenko str., 57, Ivano-Frankivsk, 76018, Ukraine

e-mail: inst@pu.if.ua

The article deals with the problems of political conflict, its theoretical principles. The great attention was paid to the identification of the main aspects of the determination of political conflict. It was identified the main criteria and methods of political conflict typology proposed by various researchers. The author has made an attempt to distinguish the main groups of criteria for classification of political conflicts that have taken place in the political relations of our country.

Keywords: political conflict, contradictions, conflicts typology, generalization of the conflict, the nature of the conflict.

ПРОБЛЕМАТИКА ТИПОЛОГИИ ПОЛИТИЧЕСКИХ КОНФЛИКТОВ

Ганна Жекало

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
Інститут історії, політології і міжнародних відносин, кафедра політології,
ул. Шевченка, 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна
e-mail: inst@pu.if.ua*

Рассматривается проблематика политического конфликта, ее теоретические основы, главные аспекты детерминации политического конфликта. Анализируются критерии и способы типологии политических конфликтов, предложенные различными исследователями. Делается самостоятельная попытка выделить весомые группы критериев, по которым можно классифицировать политические конфликты, которые имели место в политических отношениях нашего государства.

Ключевые слова: политический конфликт, противоречия, типология конфликта, генерализация конфликта, природа конфликта.